

De wonderlijke wegen van een handelsreiziger

Toneelstuk

Gerbrand
Muller

De Sneeuwstorm 2025

De Big Boss van een techreus stuurt een jongeman op pad met een opmerkelijke opdracht: hij moet alle content opkopen waar hij maar de hand op kan leggen. Alle content met één restrictie: ze moet verouderd zijn. Een kleine restrictie, want in de tijd waarin deze geschiedenis zich afspeelt raakt alle nieuwe content vaak binnen een dag alweer verouderd. Geen eenvoudige opdracht, maar Alexander is dan ook niet zo maar iemand, als savant beschikt hij over een fenomenaal rekenvermogen, waarmee hij al bij meerdere bedrijven zijn sporen heeft verdiend.

De Opperste, het staatshoofd van het land, vertrouwt het niet. Geen wonder, want hij heeft zelf nu juist zijn onderdanen verordonneerd om zich te ontdoen van alle content vastgelegd in taal, beeld of geluid, waaronder boeken, grammofoonplaten, CD's, DVD's, die als uit de tijd, dus 'verouderd' kan worden bestempeld – en dat is ook in zijn ogen 'bijna alles'. In het vervolg leven we in het Nu, en alles wat daarvóór was heeft afgedaan.

'Gerbrand Muller is een meester in het schilderen van een wereld die achter de woorden zo absurd is dat het bijna normaal lijkt. Of is de wereld, die wij als normaal ervaren, absurd als je goed kijkt?'

Ewout Storm van Leeuwen

De wonderlijke wegen van een handelsreiziger (toneelstuk)

© 2025 Gerbrand Muller

Uitgave De Sneeuwstorm

Afbeelding omslag: Rik Lina (Ship of Fools)

Opmaak en boekverzorging: Ewout Storm van Leeuwen

ISBN: 978-90-833028-6-7 (papier)

ISBN: 978-90-833028-7-4 (e-boek)

NUR 307 (toneeltekst)

Gerbrand Muller

De wonderlijke wegen
van een handelsreiziger

toneelstuk

Personages: (in volgorde van opkomst)

Big Boss, afgekort tot **BB**, topman van een techreus

Alexander (door collega's Adje Salamander genoemd), savant, door de BB als handelsreiziger op pad gestuurd

Collega's 1, 2, 3 en 4 van Alexander

Een buffetvrouw achter het buffet van de bedrijfskantine

Een boekverkoper

Een vrouw, beheerster van een uitdragerij

Jongens in een grammofoonplaten- en CD-winkel
(een achter de balie, de anderen twee klanten)

De groene mannen

Julia

Mannen en vrouwen die met hun boeken en grammofoonplaten leuren

Thomas

Jongeman, werkzaam bij een bedrijf waar content wordt opgeslagen

De CEO van dit bedrijf

Secretaresse, werkzaam bij dit bedrijf

Ricardo

Kikki en Pim

Directeuren van een bank waar Alexander derivaten heeft ontworpen

Boef 1 en 2

Schurk 1 en 2

Politie­man en **politie­vrouw**

Een menigte mannen en vrouwen, behorend tot de hofhouding van de Opperste (het staatshoofd) (*voor een groot deel figuranten*)

Dame 1 en 2, heer 1, 2, 3 en 4, vrouw 1, 2 en 3, man 1

De Opperste (het staatshoofd)

Lijfwacht van de Opperste

Ambtenaar 1, 2, 3 en 4 (ambtenaren van de Opperste)

Huilende vrouw (behorend tot de hofhouding van de Opperste)

Tw­ee vrouwen (behorend tot de hofhouding van de Opperste)

Arts (lijfarts van de Opperste)

Eerste bedrijf

Scène 1

Een grote ruimte, voor een groot deel schemerig verlicht, zodat nauwelijks te zien is wat zich erin bevindt. Je ziet alleen de omtrekken van wat meubels: een lange en een ronde tafel, een paar fauteuils, een exuberant abstract kunstwerk van blinkend metaal en een groot klassiek vrouwenbeeld, misschien een kopie van Phidias' Athena Parthenos.

Een klein stuk van de ruimte is verlicht. Daar staat een schrijftafel met weinig meer erop dan wat mappen en een laptop, en erachter een man, een keurige heer. Hij steunt zijn hoofd in zijn handen terwijl hij afwachgend naar voren kijkt, op zijn gezicht een glimlach, een beetje zoals iemand naar een kind kan glimlachen. Nu zien de toeschouwers ook naar wie hij glimlacht: naar een gestalte die zich uit het halfdonker heeft losgemaakt. De gestalte, een nog jonge man, loopt langzaam op de schrijftafel toe en blijft op enige afstand daarvandaan staan. De glimlach is nog steeds niet van het gezicht van de man achter de schrijftafel geweken. Die schrijftafel mag er overigens wezen: niet alleen door zijn omvang, maar ook vanwege het houtsnijwerk dat rondom aan de zijkanten is aangebracht; wie goed kijkt onderscheidt jagers met honden, een vluchtend hert, een stier met een vrouw op de rug, Apollo met de zonnewagen. Het versierde hout glanst in het lamplicht.

De man achter de schrijftafel is dan ook niet zo maar iemand, hij is de topman van een techreus, die onder meer met zijn

videostreamingdiensten, gamewebsites, sociale media, zoekmachines, AI-systemen en gigabytes aan cloudruimte geleidelijk alle andere supersterbedrijven op welk gebied dan ook ver achter zich heeft gelaten. Geen superlatief zou deze man werkelijk recht doen, daarom wordt hij gewoonlijk door iedereen, zowel binnen als buiten het bedrijf, eenvoudig Big Boss genoemd, afgekort tot BB.

De jongeman (soms aangesproken met Alexander, maar vaker met verschillende bijnamen) staat geruime tijd op dezelfde plaats terwijl BB hem vanachter zijn schrijftafel blijft opnemen, op zijn gezicht nog steeds dezelfde, een beetje vertederde glimlach. Dan beweegt BB zijn hoofd alsof hij een vlieg wegjaagt en wijst met een korzelig gebaar op de stoel die voor de schrijftafel staat.

BB: Neem plaats.

Alexander: *Loopt stijfjes op de stoel toe en gaat zitten. Hij trekt een beetje nerveus zijn broekspijpen op en strijkt ze even later weer naar beneden.*

BB: *Neemt hem intussen met scherpe ogen op. De glimlach verschijnt al gauw opnieuw op zijn gezicht, een beetje een medelijdende glimlach.*

Alexander: *Neemt op zijn beurt BB op, deels bevreesd, deels op een manier alsof hij zijn ogen niet kan geloven. Hij praat, zoals straks zal blijken, tamelijk snel en een beetje lispelend, alsof hij zich voor zijn eigen woorden schaamt.*

BB: *(Na geruime tijd:) Jij kunt, neem ik aan, tot tien tellen.*

Alexander: Klopt.

- BB:** Doe eens.
- Alexander:** Een twee drie vier vijf zes zeven acht negen tien.
- BB:** En nu van tien tot twintig.
- Alexander:** Vraagt u me liever te vertellen met welke snelheid A en B reizen als bekend is dat ze daar beiden om acht uur veertig aankomen, dat A om tien voor acht van C vertrekt en vandaar via D naar E reist en de afstanden tussen C en D en D en E respectievelijk vijf en vijftien kilometer bedragen, terwijl B om tien over acht van F vertrekt en vandaar via G naar E reist en de afstanden tussen F en G en G en E respectievelijk drie en zeven kilometer bedragen. Antwoord: A legt vierentwintig kilometer per uur, B twintig kilometer per uur af.
- BB:** Jij hebt ze op een rijtje.
- Alexander:** Ze hebben het er wel bij mij in moeten heien.
- BB:** Je meent het.
- Alexander:** Ze zetten me onder het heiblok. Een ding van rubber, een soort boksbal zeg maar, bevestigd aan een touw dat over een katrol liep. Die boksbal was met lucht gevuld, dus nog vrij zacht, maar het kon toch gemeen pijn doen als ze hem hard op je kop lieten komen.
- BB:** En daarna kon je de tafel van twaalf opdreunen. Vertel, wat hebben ze je nog meer aangedaan. Je liep met een advertentie in je broek.
- Alexander:** Mijn moeder zette op het zitvlak van mijn broeken een verstellap als ze op die plek versleten waren. Op school moest ik dan in de kring gaan staan en dan zongen ze dat versje. Een centje, een centje voor het ventje.

BB: En dan begon je te huilen.

Alexander: Als je huilde was je verloren.
Zwijgen.

BB: Je hebt veel slaag gehad.

Alexander: Klopt.

BB: Je was niet altijd een lieverdje.

Alexander: Klopt.

BB: Als jij en je vriendjes weer eens wat hadden uitgevreten werd jij gepakt en kreeg je een ongenadig pak rammel.

Alexander: Klopt.

BB: Je vroeg erom met je trouwe hondenogen.

Alexander: Dat zeggen ze.

BB: Ik krijg op dit moment veel zin om je over de knie te leggen.

Alexander: *(Nerveus grijnzend:)* Doet u maar niet.
Zwijgen. Het gezicht van BB vertoont opnieuw de glimlach die er in het begin op lag. Alexander buigt het hoofd.

BB: *(Op gewone zakelijke toon:)* Maar daarvoor heb ik je niet bij me laten komen.

Alexander: *Richt zich op en kijkt BB afwachtend aan.*

BB: De reden is een andere en die ga ik je nu vertellen. Ik verzoek je mij niet in de rede te vallen voordat ik ben uitgesproken. Ja? Zijn we er klaar voor? Goed. Onze opdracht is, zoals je weet, om in het Nu te leven. Dat is mooi, dat is prachtig. Daarbij kijken we vooruit: wie de blik niet op de toekomst richt beweegt zich achterwaarts. En om lijnen door te trekken kijken we een enkele keer ook wel eens even achterom. Doen wij dat laatste, dan zien we dat ons bedrijf dankzij zijn 'groeistuipe', zoals sommigen

het menen te moeten noemen, zijn concurrenten ver achter zich heeft gelaten. Curves van onze ontwikkeling zijn alleen maar omhoog gegaan en we zijn nu op een punt gekomen dat ze zeggen: nog hoger kan niet, dit is de absolute top. Als ze dat van je bedrijf zeggen, dan wordt het tijd om na te denken. Dat heb ik gedaan, nadenken. Of beter gezegd: kijken, verder, veel verder dan het prachtige Nu waar we het geluk hebben met ons allen in te mogen leven... Weet je iets af van Dzejengis Chan? Begin dertiende eeuw veroverde hij een gebied dat zich uitstreckte van China tot aan de Donau. Een groter rijk had sinds het ontstaan van de mensheid niet bestaan. Ik heb me daarin verdiept, noem me een boek over Dzejengis Chan en ik heb het uitgespeld! 'De grote Chan,' ik citeer uit mijn hoofd, 'trok pas weer op na zijn troepen een aanzienlijke periode van rust te hebben gegund, en de Chorasmiërs bleken vervolgens geen partij voor de Mongolen op hun snelle, wendbare paardjes.' Prachtig! Prachtig! Dzejengis Chan keek verder, altijd maar weer verder. Wat zit je me aan te gapen! Ik heb gedaan als de grote Khan, ik heb verder gekeken. Daardoor, door net als de grote Khan verder te kijken heb ik de sleutel gevonden, de weg om op voort te gaan. Zoals hij toen, zo begrijp ik wat nog niemand ter wereld begrijpt. En ik begrijp het, eerlijk gezegd, net als hij, nog maar voor een klein beetje. Maar dat kleine beetje is genoeg om voort te kunnen gaan op de weg die ik ben ingeslagen. Ik zal mijzelf verrassen en vervolgens de mensheid. De mensheid dwaalt, zoals zij altijd heeft gedaan, laat haar nog maar even dwalen, dan komt het moment... Vooruit, je mag wel weer wat zeggen,

want ik ben uitgesproken. Het sleutelwoord is content en in dat kader is er voor jou een prachtige rol weggelegd. Begrijp je het nu nóg niet? Jij hebt in alle divisies rondgelopen, Games, Sport en Fun, Cult, Psychodrama, Hot News, Reality TV, noem maar op. Spreek me niet tegen, want ik weet het, ik heb jou in de gaten gehouden. Nogmaals het sleutelwoord is content! Jouw opdracht is om content op te kopen. Content, content en nog eens content, waar je het maar aantreft. Met één restrictie. Ja, wilde je wat zeggen?

Alexander: *(Na aarzeling:)* Klopt het nou echt dat ik door uzelf geroepen ben?

BB: Wat bedoel je?

Alexander: Ik bedoel, bent u het zelf die hier voor me zit, de grote... de Big Boss?

BB: *(Eerst geërgerd, dan verwonderd, alsof hij zelf even over deze vraag moet nadenken, dan tenslotte knikkend:)* Zelf.

Alexander: *Zinkt op zijn knieën, buigt het hoofd en vouwt zijn handen. Mompelt onverstaaanbaar.*

BB: Wat zeg je?

Alexander: Ik ben bang, ik ben bang, ik ben bang!

BB: Wat?

Alexander: Ik ben zó verschrikkelijk bang!

BB: Doe niet zo idioot!

Alexander: Ik ben bang, ik ben bang, ik ben bang!

BB: Wat is dít nu? Sta op verdomme!

Alexander: *(Komt overeind. Kijkt BB aan, bedekt zijn ogen met zijn handen, maar haalt ze er al gauw weer vandaan:)* Mag ik u aanraken?

BB: Doe maar.

Alexander: *Raakt met een vinger zijn voorhoofd aan. Hij siddert, doet een stap terug en gaat weer zitten.*
Zwijgen.

BB: *(Knikkend:)* Content dus. Alle content, met één kleine restrictie. Ons interesseert alleen obsoleete content. Kijk niet zo dom! Je weet toch wel wat obsoleet is?

Alexander: Verouderd.

BB: En content?

Alexander: Inhoud.

BB: Inhoud op informatiedragers! Vandaar dat men ook wel spreekt van informatie, maar ik houd het liever op content.

Alexander: *Zwijgt.*

BB: Hebben we het begrepen?

Alexander: Uw opdracht, uw bevel luidt dat ik de content op informatiedragers...

BB: Obsoleete content.

Alexander: Obsoleete content...
Zwijgen.

BB: *(Met verduisterd gezicht:)* Vertel me niet dat je het niet begrijpt! In het oude ligt het geheim van het nieuwe besloten! Meer weet ik zelf nog niet, totdat ik het zal weten! *(Met geleidelijk weer ontspannen gezicht:)* Maar ik zie het, je snapt het! Verouderd, dat is maar een kleine restrictie, want bijna álles is verouderd en het weinige dat nog niet aan die voorwaarde voldoet, wordt het binnen de kortste keren, want de marges van het Nu worden kleiner en kleiner. Godverdomme! Zeg me niet dat je het niet begrijpt!

- Alexander:** *(Stuntelig:)* Bijna alle content dus. Of zeg maar gerust alle content, want het weinige dat nog niet verouderd is, raakt dat binnen de kortste keren... Trouwens...
- BB:** Wat trouwens?
- Alexander:** *(Nog steeds stuntelig, maar tegelijk licht verwonderd, op een toon alsof hem een licht opgaat:)* Dat verouderen zal steeds sneller gaan! Want álles gaat toch steeds sneller en sneller? Vandaar die marges... de marges van het Nu die steeds kleiner worden. Verouderen is nu al bijna een kwestie van seconden!
- BB:** Stommeling! Je hebt het begrepen! *Tuurt naar het scherm van zijn laptop, typt iets.* Mijn instructies gaan nu naar je toe. En donder nou maar op!
- Alexander:** *Staat op.*
- BB:** Wacht! *(Haalt iets uit zijn binnenzak en schuift het over de tafel naar Alexander toe:)* Alsjeblieft! Hou dit bij je, je weet nooit waar het goed voor is.
- Alexander:** *Pakt het kaartje – een visitekaartje zoals het publiek nu wel kan raden – , houdt het eerbiedig met beide handen vast terwijl hij leest wat erop staat, knikt, duidelijk onder de indruk, en bergt het zorgvuldig in zijn binnenzak.*
- BB:** Gesnapt? Ik wil content en nog eens content! En die krijg jij voor een appel en een ei! De mensen zullen blij zijn, die willen alleen maar worden verlost van hun content! Ze zullen je smeken om het mee te nemen! Wat sta je daar nog! Vort!

Donker

Tweede bedrijf

Scène 2

Licht

Een bedrijfskantine. Een buffet, waarachter een verveeld kijkende vrouw. Tafels waaraan hier en daar collega's van Alexander zitten, voornamelijk mannen. Op een verhoging vertoont een televisie een bokswedstrijd, kennelijk een herhaling, want niemand kijkt ernaar. Alexander zit enigszins afgezonderd in een hoek aan een tafel.

Collega 1: Zeg, willen de heren er rekening mee houden dat voor de lunchpauze niet meer dan dertig minuten is uitgetrokken?

Collega 2: *(Bestudeert een klokje dat voor hem op tafel ligt:)* Volgens mijn stopwatch zit ik hier, even kijken, op dit moment exact vijftien minuten en tien seconden.

Collega 3: *(Buijt zich naar zijn stopwatch:)* En ik dertien minuten en vijftien seconden, poing!

Collega 1: Jullie hebben met je stopwatch geknoeid.

Collega 2: Wij met onze stopwatch knoeien? Mogen wij jouw klokje eens even zien? Toen wij hier kwamen zát jij hier al!

Collega 1: *(Wijst op Alexander:)* Ik moet Adje in de gaten houden. Hè Adje? Adje Salamander!

Alexander: *Grijnst verlegen.*

Collega 2: Hè Hutjemutje, zeg eens wat!

Alexander: *Grijnst.*

Collega 1: Willen jullie niét tegen Adje praten!

- Collega 2:** Hutje, wij mogen tegen je praten hè? Ja, zie je wel, wij mogen tegen Hutje praten!
- Collega 1:** Als jullie zoet zijn, vertelt hij jullie geweldig nieuws.
- Collega 3:** Hij heeft zijn ballen gekust, de deur van het slaapvertrek in de villa geforceerd en met de Grand Old Lady gecopuleerd.
- Collega 1:** Heren, er zijn dames in het gezelschap!
- Collega 4 (vrouw):** Doe niet zo schijnheilig, zeikerd!
- Collega 1:** Kijk kijk, ik zit in de lift! De vorige keer heette ik een pisaal, nu ben ik gepromoveerd tot zeikerd. Straks smeekt ze me nog om haar te berijden.
- Collega 4:** Trek dan eerst je broek maar uit, dan kan ik zien of je een pik hebt.
Zwijgen.
Collega 1 kijkt zijn mannelijke collega's lachend aan.
- Vrouw buffet:** Goed zo Annemarie, laten ze eerst maar laten zien of ze behalve een mond een pik hebben om te roeren.
De mannen kijken elkaar verbaasd aan, grinniken en zwijgen.
- Collega 3:** *(Nog verbaasd:)* We zijn echt onder de indruk.
Zwijgen
- Collega 3:** *(Tegen collega 1:)* Hutjemutje had iets te vertellen. Jij wéét het blijkbaar en je ziet alweer een nieuw en wonderschoon paradigma voor je opdoemen.
- Collega 1:** Ik zie alweer een nieuw en wonderschoon paradigma voor me opdoemen. Als je Adje lief aankijkt wil hij je misschien wel wat vertellen.
- Collega 3:** Hutjemutje, wil je het me zeggen? Je mag het ook in mijn oor fluisteren.

- Alexander:** *Krimpt onwillekeurig een beetje in elkaar.*
- Collega 3:** Hutje deelt met sommigen een geheimpje en met anderen niet. Laat Annemarie het hem vragen.
- Collega 4:** Jullie laten Alexander met rust!
- Collega 1:** Adje Salamander heeft het voor elkander. Ik kan jullie wel iets verklappen. Adje is in de villa ontboden. Daar heeft hij een onderhoud gehad met BB. BB *himself*! Vertel nu maar verder, Alexander.
- Alexander:** *Brengt nerveus voedsel naar zijn mond.*
- Collega 1:** Jongens, wie gaat hem kietelen?
- Collega 4:** Kijk maar uit dat ik jou niet ga kietelen.
- Collega 1:** Annemarie wil me kietelen! Jongens, zo ver hebben jullie het nog niet gebracht!
- Collega 2:** Jullie zijn vervelend! *Staat op, loopt naar de televisie, waarop de bokswedstrijd nog aan de gang is. Wijst op het scherm.* Moet je kijken, dit laten ze tien keer zien. Macolm O laat zich gewillig knock-out slaan. Levert hem sowieso miljoenen op. Zie je, dit beschouw ik nu als een symptoom van de grote uitverkoop.
- Collega 3:** Ja ja!
- Collega 1:** Wat bedoel je eigenlijk?
- Collega 2:** Toen ik jong was bestond er een gezegde en dat luidde 'de eer aan jezelf houden'.
- Collega 1:** Dat gezegde bestond, ja.
- Collega 2:** Sommige dingen waren niet te koop. Die stonden als het ware buiten de gewone orde. Zaken waar niet over te marchanderen viel. Ik weet niet of jullie begrijpen wat ik bedoel.

Collega 1: Je bent weer zo helder als glas.

Collega 2: Sommige dingen waren niet te koop, zei ik al.

Collega 1: Héél onzakelijk.

Collega 3: Godverdomme, jij kijkt terug! Pas op, je leeft nu, denk erom!

Collega 2: Ik kan er nog veel meer over zeggen.

Collega 1: Doe maar niet, je hebt al veel te veel gezegd. We leven *nu* hè? Denk eraan! Laat Adje Salamander liever eindelijk zijn mond open doen! Adje, zeg nou iets! Hoe heette het goedje dat jij gaat opkopen? Ajajaj! *Top-secret!*
Zwijgen. Alexander staart naar zijn bord.

Collega 1: Doodse stilte. *(Tegen Alexander:)* Alexander!

Collega 4: *(Tegen Alexander:)* Laat ze kletsen! Ze hebben in hun kop nog niet zoveel verstand als jij in je pink.

Collega 1: Het goedje dat hij gaat opkopen heet content. Zo is het toch, Adje?

Alexander: *Knikt.*

Collega 1: En je gaat doen wat je aldoor gedaan hebt, nietwaar? Heel gewoon!

Alexander: *Knikt.*

Collega 1: Het terrein waarop hij gaat doen wat hij altijd gedaan heeft is alleen een klein beetje groter, het beslaat namelijk *alles*. Nou ja, met een heel kleine restrictie: alleen maar alles wat buiten onze scope valt, *things done forever*, wat zich voorgoed aan onze waarneming onttrekt, zeg maar de bulk die de mensheid tot nu toe met zich heeft meegedragen en dat niet meer tot het *nu* behoort: dat gaat hij opkopen. Hoe ik dat allemaal weet? Ik heb het Adje zelf horen vertellen aan

een van onze dames. Tegenover dames wil Adje nog weleens loslippig zijn. Die dame zal er trouwens over zwijgen als het graf.

Collega 4: Zeikerd!

Collega 1: Ik weet nog veel meer! De BB kijkt verder dan zijn neus lang is en hij heeft een plan, horen jullie? Dat plan verkeert nu nog in de verkennende fase, maar straks worden wij allemaal ingeschakeld, want alles inslaan, de hele bulk die de mensheid vanaf haar ontstaan achter zich aan heeft gesleept is voor één opkoper een beetje te veel van het goede. Kan je nagaan... Eigenlijk om een beetje duizelig van te worden als je erover nadenkt. Jezus! Ik begin opeens te denken...

Collega 3: Jongens, onze paradigmaticus begint te denken! Dan moet je oppassen!

Collega 1: Wij leven in het *Nu*, ja toch? Buiten het *Nu* is er geen leven, zeg maar... Net alsof je op een eilandje zit... Dat eilandje bestrijkt... hoeveel tijd? Een minuut? Een halve minuut? Tien seconden? Verbeter me, Adje, als ik iets gek zeg.

Alexander: *(Tamelijk vlug, alsof hij zich schaamt voor de woorden die uit zijn mond komen:)* Als we tijd en ruimte voor even weer uit elkaar halen en de tijd in een grafiekje op de x-as en de ruimte op de y-as zetten, dan zou je zweren dat er zoiets als een voortschrijdende tijd bestaat, maar voegen we tijd en ruimte weer samen en betrekken we meer dimensies in onze berekening dan zien we dat tijd op zichzelf niets doet. De weg van abstract naar concreet en vice versa is vol

kronkels en de wildgroei aan formules en berekeningen heeft ons voornamelijk op het verkeerde been gezet. Dit is zoals ik het zie. Dat we op een eilandje zitten is dus maar een betrekkelijke waarheid. Verouderde beeldspraak zou je kunnen zeggen. *Hij brengt zijn hand naar zijn mond, als geschrokken van de woorden die uit zijn mond zijn gekomen. De mannen kijken elkaar aan.*

Collega 1: *(Met eerbied in zijn stem:)* Alexander heeft gesproken.

Donker

Derde bedrijf

Scène 3

Licht

Het interieur van een antiquariaat, schaars verlicht door een of twee peertjes. Wanden vol boeken. Boeken op tafels, stoelen, op de grond. De boekverkoper zit opzij aan een tafel, half verscholen achter stapels boeken. Alexander dwaalt door de ruimte, pakt af en toe een boek, bladert en leest erin. Al gauw heeft hij een heel stapeltje boeken in zijn armen. Niet ver van de boekverkoper blijft hij staan en leest uit een van de boeken voor.

Alexander: ‘De Goten, die zich aan de oevers van de Dnjestr hadden gevestigd – de Oostgoten ten oosten en de Westgoten ten westen van de rivier – deden geen pogingen om deze Mongoolse ruiters te weerstaan; alleen reeds hun aanblik deed hen beven van angst.’ (*Stokt, leest verder:*) ‘Dagenlang trokken zij onder de ogen van de verblufte Romeinse wachtposten voorbij, mannen, vrouwen, kinderen en vee, op karren en in bootjes, sommigen in het water zich vasthoudend aan planken, anderen aan opgeblazen zakken of aan tonnen. Een geheel volk emigreerde daar, onder leiding van zijn koning.’ (*Kijkt naar de boekverkoper:*) Ongelooflijk wat hier niet in een paar regels verteld wordt! (*Slaat een ander boek open, leest:*) ‘Ende dat die walke die daer quam / Ene bloeme van dier gheerden nam / Ende